

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۴/۱۰

فصلنامه علوم امنیتی

سال سوم * شماره دهم * تابستان ۱۳۹۸

مبانی نظری قدرت نرم انقلاب اسلامی، آموزش عالی و بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

امیرحسین محمودی^۱

اصغر افتخاری^۲

مهدی محمودی

ابوالحسن ماهروی

چکیده

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تشکیل نظام جمهوری اسلامی و انجام اصلاحات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی کشور، علیرغم فعالیت های براندازی توسط گروهک ها، جنگ تحمیلی، کودتا و ... و تحمیل هزینه های مختلف به نظام نوپای اسلامی، حضور و مقاومت جانانه مردم به رهبری داعیانه حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (حفظ ...) قدرت جمهوری اسلامی ایران اعم در وجوه سه گانه آن (سخت، نرم و هوشمند) در عرصه بین الملل افزایش یافت و این امر سبب ورود ایران به حلقه بازیگران قدرت نرم در عرصه های منطقه ای و بین المللی گردیده است. اینک پس از گذشت چهل سال از عمر گران سنگ انقلاب اسلامی مبتنی بر رهبری هوشمندانه مقام معظم رهبری، گام دوم انقلاب آغاز شده است. بر این اساس، مقاله حاضر در صدد است تا با استفاده از روش «توصیفی تحلیلی» قدرت نرم جمهوری اسلامی را با توجه به بیانیه گام دوم انقلاب را مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. سوال مولف مقاله عبارت است از اینکه: منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی کدام اند؟ پیام گام دوم انقلاب اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری چیست؟ و چگونه می توان از این پیام در راستای تقویت منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی استفاده کرد؟

کلمات کلیدی: بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، قدرت، قدرت نرم انقلاب اسلامی

^۱ . این مقاله برگرفته از رساله دکتری با عنوان طراحی و اعتبار بخشی الگوی منابع قدرت نرم در آموزش عالی با توجه به نقشه جامع علمی کشور رشته فلسفه تربیت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی است.

^۲ دانشیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، نویسنده مسئول

dr.mahmoodi1964@gmail.com

مقدمه

انقلاب اسلامی خود معلول قدرت نرم است و قدرت نرم و دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران با بهره گیری از عناصر اعتقادی، انسانی - عقلانی، آزادی خواهی و استقلال طلبی پی ریزی شده که با توسعه و عمق بخشیدن به آن به اقدامی چند وجهی در ابعاد فرهنگی، اقتصادی و سیاسی تبدیل شده است.

اکنون به واسطه آن، خواهان تبدیل به یک قدرت منطقه ای تاثیرگذار در رقابت با سایر قدرت های منطقه ای و امپریالیسم جهانی است؛ در این عرصه در چهار دهه گذشته توانست به موفقیت های عظیمی دست یابد و از خود تصویر مثبتی ایجاد نماید. از این رو ایران درصدد تحکیم بنیان های معرفتی، فرهنگ بومی، تعمیم ارزش ها، دانش ها و نگرش های خود به فراسوی مرزهای جغرافیایی خود است که در این رهگذر از دیپلماسی نرم و قدرت نرم بهره مند شود. آنچه در این مقاله مورد بررسی قرار گرفته، تبیین مؤلفه های قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران با تأکید بر گام دوم انقلاب اسلامی می باشد. بیانیه گام دوم به مثابه بیانیه ای راهبردی و سندی کاربردی مطرح است که حاوی معانی پایه و اساسی انقلاب اسلامی می باشد و همین امر اهمیت و اولویت آن را آشکار می سازد. با این وصف تحلیل آن می تواند به درک هرچه بهتر چیستی و ساختار قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب کمک نماید. پرسش اصلی مقاله این است که: منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی کدامند؟ پیام گام دوم انقلاب اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری چیست؟ و چگونه می توان از این پیام در راستای تقویت منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی استفاده کرد؟ ادعای این مقاله آن است که تلاش های جمهوری اسلامی در چند سال اخیر در به کار گرفتن قدرت نرم، موفقیت قابل توجهی داشته است. چنانچه با توجه به بیانیه دوم انقلاب، ظرفیت های جدیدی ایجاد نماید، در عرصه های داخلی و بین المللی موفقیت های بیشتر و موثرتری بدست خواهد آورد.

بیان مسئله

بررسی موضوع قدرت و دیگر مسائل پیرامون آن از مهم ترین اهداف مطالعات بشر در طول دوران زندگی بوده است. از زمان افلاطون به بعد قدرت همیشه در کانون توجه اندیشمندان سیاسی قرار داشته است به ویژه در عصر حاضر، به یکی از مفاهیم عمده تبدیل شده و نقش محوری یافته است. امروزه مفهوم "قدرت" از مقوله های بنیادین در علوم سیاسی و اندیشه سیاسی است. هر چه انسان به عصر جدید نزدیک تر شده است، از ابعاد سخت افزاری قدرت و کاربرد جنگ و قدرت نظامی کاسته شده و در مقابل بر کارایی قدرت نرم و بعد نرم افزاری قدرت افزوده شده است. قدرت ملی "توانایی، قابلیت و ظرفیت یک ملت و یک کشور برای

استفاده از منابع مادی و معنوی خود با هدف اعمال اراده ملی و تحصیل اهداف و منافع ملی^۱ می باشد. (حافظ نیا، ۱۳۸۶، ۴۶). جوزف نای، کشورداری مؤثر در دنیای جهانی شده و قرن بیست و یکم را در پرتو به کارگیری قدرت نرم میسر و قابل دوام می داند و تحت تاثیر تحولات عراق پس از تهاجم امریکا در سال ۲۰۰۳، از قدرت نرم به عنوان جانشین و جایگزینی برای قدرت سخت نام برد. (نای، ۲۰۰۴) در جهان امروز، شرایط بروز قدرت نرم طی سال های اخیر به شکلی باور نکردنی تغییر یافته است و یکی از وجوه ممیزه جهان امروز از دنیای پیشین "افزایش اهمیتی" قدرت نرم کشورها و توانایی آنان در ایجاد تغییرات تدریجی و نامحسوس و البته ژرف در نظام باورها، سبک زندگی و مواضع سیاسی، نگرش ها و ترجیحات اجتماعی مخاطبان، با اعمال قدرت نرم است. این تمایز به گونه ای است که این گونه می توان پنداشت، اغوا، جذب و کشش همواره بیشتر از زور و قوه قهریه به کار می آید و کسب وجهه و اعتبار بین المللی و نفوذ در افکار عمومی جهانیان دستیابی به قدرت نرم به موازات و حتی فراتر از کسب همین نتیجه در سطح ملی از جمله اهداف مهم جمهوری اسلامی ایران است. این مهم به تناسب موقعیت، جایگاه، امکانات، منابع انسانی و فرصت های کشور در عرصه های داخلی و بین المللی به شیوه های مختلف و از مجاری و کانال های متعدد، تعقیب می شود.

ایران در طول دوران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی همیشه مورد هجمه امپریالیسم جهانی و ایادی آنان قرار داشته و از سوی دیگر هم تحول گفتمانی قدرت و رویکرد نوین کشورها در عرصه سیاست خارجی به ابزار قدرت، اهمیت توجه به قدرت نرم را دو چندان ساخته است، جمهوری اسلامی ایران نیاز دارد مؤلفه های تولیدکننده قدرت نرم خویش را مورد بررسی قرار دهد و با سیاست گذاری های مناسب، بر میزان نفوذ و اقتدار بین المللی خویش بیفزاید. (قربی، ۱۳۹۴) رهبر انقلاب اسلامی در بیانیه ی «گام دوم انقلاب» با مرور تجربه ی ۴۰ ساله ی انقلاب اسلامی اعلام کردند: انقلاب «وارد دومین مرحله ی خودسازی و جامعه پردازی و تمدن سازی شده است». گام دومی که باید در چارچوب «نظریه ی نظام انقلابی» و با «تلاش و مجاهدت جوانان ایران اسلامی» به سوی تحقق آرمان «ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواحنا فداه)» برداشته شود. (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۷)

در این بیانیه، رهبر معظم انقلاب به طور هوشمندانه همه داشته های مادی و معنوی منابع قدرت جمهوری اسلامی ایران را برای کسب مطلوبیت به کار می بندد. اجرای بیانیه گام دوم موجب می شود که کشور چهره ای زیبا، مشخص و دارای مشروعیت از خود را به جهانیان عرضه کند، چنانچه جامعه بین المللی آن را مشروع بدانند و مرجعیت اخلاقی آن را بپذیرند، مشروعیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران در اذهان و افکار عمومی جهان افزایش می یابد، در

نتیجه آن، همکاری های بین المللی بیشتر خواهد شد و با سیاست ها و برنامه های انقلاب اسلامی همراهی به عمل خواهد آمد. در شرایط کنونی کشور با جریان نئو لیبرالی مواجه است که ظاهر متدین دارد و واقعا هم متدین است، اما این جریان اعتقادی به آرمان های انقلابی و اعتقادی به مکتب امام (ره) و مبارزه با نظام جهانی سلطه ندارد و معتقد است باید تابع نظام جهانی باشیم. با در نظر داشتن نفوذ برنامه ریزی شده عناصر غرب در حوزه فرهنگ، اقتصاد، خانواده، جوانان و در سیاست ایران پس از انقلاب اسلامی آن هم با کمک عوامل نفوذی در دولت های مختلف، کار از روزنه های نفوذ گذشته است، امروز باید از اتوبان های نفوذ سخن گفت، اتوبان هایی که با کمک دستگاه های مختلف دولتی و یا سایر افراد مغرض برای نفوذ فرهنگی، اقتصادی و سیاسی دشمن ساخته و آماده شده است. (زرشناس، ۱۳۹۴). از آن جایی که ایران اصلی ترین کانون حمایت و دفاع از انقلاب جهانی است و این مسئله این ها را متزلزل و نگران می کند. ضروری است که جریان حزب الله در ایران با بسیج آگاهانه، خوش فکری و جدیت وارد جنگ نرم بشود و با اجرای فرامین رهبر معظم انقلاب در سند بیانیه گام دوم راه های نفوذ بیشتر دشمن و استحاله از درون نظام جمهوری اسلامی را برای همیشه مسدود نموده و با افزایش قدرت نرم انقلاب اسلامی زمینه الهام بخشی و جذابیت را برای سایر مخاطبین فراهم نماید. در بیانیه گام دوم ولی فقیه ابعاد، جوانب و عرصه های مقابله با تهاجم فرهنگی غرب علیه انقلاب اسلامی را در دو دسته کلی جای داده است:

الف- حیثیت ظرفیت های درونی در بین جوانان مثل ایمان، خانواده متدین، نهادهای اجتماعی- دینی و

ب- عرصه و حیثیت ظرفیت های بیرونی مثل: حقیقت طلبی مردم جهان، بحران تکنولوژی و روی آوری به معنویت، رسوایی داعیان حمایت از حقوق بشر و مجریان عدالت و امنیت با توسعه تروریسم بین الملل، فسادهای روانی- اخلاقی داعیه داران معنویت و آرامش بخشی در مقابل مشکلات که دنیا را از غرب و آموزه ها و عملکردشان منزجر و تشنه معنویت و استقبال از اسلام و انتظار حکومت عدل جهانی نموده است.

مسئله اصلی ما در این مطالعه این است که: منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی کدامند؟ پیام گام دوم انقلاب اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری چیست؟ و چگونه می توان از این پیام در راستای تقویت منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی استفاده کرد؟

مبانی نظری قدرت نرم انقلاب اسلامی

قدرت، کلیدی ترین مولفه و مشخص کننده نقش و جایگاه دولت ها در عرصه ی نظام بین الملل می باشد که دارای سرشتی متحول و پویا است و در دنیای کنونی از حالت سخت

افزایی به در آمده و ابعاد نرم افزاری آن مورد توجه سیاستمداران و سیاست شناسان قرار گرفته است. لذا استفاده از قدرت نرم در صدر برنامه‌ها و اولویتهای کشورهای مختلف قرار دارد. (باقری دولت آبادی و همکاران، ۱۳۹۴) اصطلاح "قدرت نرم" اولین بار توسط جوزف نای در سال ۱۹۹۰ به کار برده شد. از نظر نای، قدرت نرم توانایی تأثیرگذاری بر دیگران برای کسب نتایج مطلوب از طریق جذابیت به جای اجبار یا تطمیع است. (نای، ۱۳۸۹، ۴۳) آن دسته از منابع قدرتی است که سرانجام، استعداد و توان جذب بازیگر را شکل می‌دهند و شامل مؤلفه‌هایی چون اغواء، شیفتگی، دوست داشتن و... می‌شود که ویژگی محوری آن‌ها پذیرش و شکل عمومی آن‌ها اقتدار است. (قربی، ۱۳۹۴، صص ۱۶-۱۴).

نای قدرت را به دو گروه سخت و نرم تقسیم کرد. از نظر نای ابزارهایی که دولت‌ها در بهره‌مندی از قدرت نرم از آن‌ها استفاده می‌کنند با منابع غیرملموسی، همچون فرهنگ درآمیخته است. از نظر نای، قدرت نرم به وسیله آن دسته از توانایی‌ها مورد ارزیابی قرار می‌گیرد که به کشورها در جذب آنچه می‌خواهند کمک می‌کند. این توانایی‌ها هزینه دستیابی به اهداف و موارد استفاده از اجبار را برای کشورها کاهش می‌دهد. (نای، ۲۰۰۴، ۱۵-۱۱).

بر اساس الگوی قدرت نرم، کشورها می‌کوشند کنشگران دیگر را وادار به همسویی با منافع خویش کنند. در این معنا قدرت نرم به ظرفیت نفوذ و یا حتی ایجاد تغییر در افکار عمومی کشور هدف محدود نمی‌شود، بلکه مفهوم وسیعی است مشتمل بر همکاری‌های کوتاه و بلندمدت که مبتنی بر پیگیری منافع متقابل است. به یک تعبیر قدرت نرم به جای استفاده از اجبار، دیگران را اقناع می‌کند. اقناع به آنچه که به واسطه وجود مزیت بدیهی برای طرفین به دست خواهد آمد. همچنین قدرت نرم با استفاده از کنش‌ها و تصمیم‌های متناسب به منظور افزایش اعتبار یک کشور به کار می‌رود. در واقع قدرت نرم به معنای تخصیص کردن، عقلانی کردن و علمی شدن حوزه نفوذ قدرت در همه عرصه‌ها است. جوزف نای معتقد است که جذابیت موضوعاتی همچون قدرت نرم از سه منبع مجزا مشتق می‌شود؛

- ضرورت وجود درک مناسب از مفهوم فرهنگ؛

- ارزش‌ها و آنچه که درون و یا بیرون از حیطه وظایف دولت‌ها باید به آن پرداخته شود؛

- سیاست خارجی به عنوان سیاستی مشروع و به لحاظ اخلاقی مطلوب.

به اعتقاد نای برخی از عواملی که تولیدکننده و یا تقویت‌کننده قدرت نرم هستند عبارتند از: ترویج زبان و ادبیات، تبلیغ آرمان‌ها و ارزش‌های متعالی، ارتباط دیپلماتیک مناسب و گسترده، مناسبات و مبادلات فرهنگی، ارائه تصویر مطلوب از خود، طراحی و انجام راهبرد‌ها و سیاست‌های مقبول، زدودن ذهنیت‌های تاریخی منفی، کسب جایگاه علمی پیشرفته،

توانمندی اقتصادی بالا، قدرت شکل دهی و مهار افکارعمومی، قدرت نفوذ در باورها و نگرش ها، قدرت تولید و نشر محصولات رسانه ای متنوع به کشورها و نفوذ در رسانه های بین المللی. در مطابقت دیدگاه های موجود در باره قدرت نرم و انقلاب اسلامی توان گفت که انقلاب اسلامی از ابتدای تشکیل حکومت اسلامی، تمامی منابع مذکور را داشته و به نحو مطلوب مورد استفاده قرار داده است؛ زیرا انقلاب اسلامی خود مولود قدرت نرم بوده و منشاء این قدرت در اعتقادات و باورهای اسلامی نهفته بوده و با رهبری های پیامبرگونه امام راحل، رهبری داعیانه مقام معظم رهبری ایثار و شهادت مردم مسلمان ایران به بار نشسته است. جمهوری اسلامی ایران در چارچوب نظریه قدرت نرم و بیانیه مهم گام دوم انقلاب در سه سطح فرهنگ، ارزش ها و سیاست خارجی منابعی برای اعمال قدرت نرم در اختیار دارد که در صورت شناخت دقیق و سرمایه گذاری مناسب، بیشتر از گذشته قابل استحصال و کاربرد هستند.

مؤلفه های قدرت نرم انقلاب اسلامی

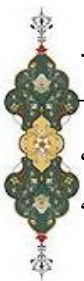
باید اذعان داشت که جمهوری اسلامی ایران در سال های اخیر با بهره مندی از مؤلفه های قدرت نرم خود و با استفاده از ابزار دیپلماسی در عرصه فرهنگی و سایر عرصه ها، تلاش کرده است تا افکار عمومی منطقه و جهان را نسبت به ارزش ها، آرمان ها، قابلیت ها و توانایی های خود مدیریت کند. برخی از مؤلفه های قدرت نرم انقلاب اسلامی عبارتند از:

- ایدئولوژی اسلامی:

منبع اصلی قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران است که ذاتاً خصلتی فرهنگی دارد و زبان مشترک مسلمانان جهان و فراهم کننده همان ویژگی فراملی انقلاب ایران (اسلامیت) است که می تواند از این طریق با مسلمانان جهان ارتباط برقرار کند و ارزش های معنوی، دینی و سیاسی خود را به آن ها منتقل کند؛ زیرا مسلمانان جهان از کانال زبان مشترک دین، بهتر مشتری متاع فرهنگی جمهوری اسلامی ایران خواهند شد. (جمالزاده، ۱۳۹۱، ۶۷-۶۶ و موسوی و قربی- ۱۳۹۲، ۱۲۰-۱۲۱)

- نظریه انقلاب اسلامی:

یکی از مهم ترین منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی در طول چهل سال گذشته بوده است. بازخوانی اسلام توسط امام خمینی (ره) و احیای ایشانش، یعنی بازگرداندن ابعاد سیاسی- اجتماعی اسلام به زندگی مسلمانان، سبب رویکرد جدید مسلمانان به اسلام و تعریف وظائف تکالیف و مسئولیت های جدید و عرصه های وسیعی از عمل و فعالیت های اسلامی شد. چنانچه

خود حضرت امام می‌فرمایند: «اسلام دین سیاست است. دینی است که در احکام آن، در مواقف آن، سیاست به وضوح دیده می‌شود.» (صحیفه امام، جلد ۹: ۳۳۳).

– اصل ولایت فقیه، رهبری انقلاب، اتحاد مردم و امنیت کشور:

ولایت فقیه در جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک رکن اساسی به شمار می‌آید. نقش رهبری علاوه بر اینکه در اقتدار و بقای نظام بسیار مفید و کارساز بوده است بلکه توانسته است با مدیریت و فرماندهی کل نیروهای مسلح، امنیت را که دارای ابعاد گسترده ای می‌باشد در کشور حاکم کند. (قنبری و همکاران، ۱۳۹۵)

– ارزش های انقلاب اسلامی:

(الگوی اسلام سیاسی، استقلال طلبی و مقاومت، حمایت از مظلومان و مستضعفان جهان، اقدامات بشردوستانه و ...) (همان، ۱۳۹۳)

– فرهنگ:

طبق دیدگاه نای تنها آن بخش از ذخایر فرهنگ و تمدن ایرانی به عنوان منبع قدرت نرم قابل بهره برداری است که برای مردمان جوامع خارجی جذابیت دارد. شامل:

الف- فرهنگ و تمدن ایرانی (زبان و ادبیات فارسی، رسوم و آیین ها، هنرها و آثار باستانی)

ب- فرهنگ اسلامی: (مجموعه ی عقاید، باورها، ارزش ها، آداب و رسوم، الگوها و شیوه های عمل منبعت از شریعت اسلام)

ج- نفوذ مرجعیت شیعه: قدرت نرم سیاسی حاصل که از درون شبکه روابط ولایی پدید می‌آید.

د- فرهنگ ایثار و شهادت (روحیه شهادت طلبی) و فرهنگ انتظار (سعیدی و همکار، ۱۳۹۳)

– آموزش عالی

عوامل متعددی در ایجاد قدرت نرم کشور مؤثر است که هر کدام صورت مدیریت صحیح می‌توانند ضمن ایجاد انسجام داخلی، موجبات ارتقای حیثیت و جایگاه کشور در عرصه سیاست بین المللی و نظام جهانی را فراهم آورند. آموزش عالی یکی عوامل مهم و مؤثر در تولید قدرت نرم در کشورهای جهان محسوب می‌شود. در جمهوری اسلامی ایران دانشگاه با رجعت به ارزش‌های قرآنی و اسلامی گام‌های بلندی در تولید علم و دست‌یابی به خودکفایی برداشته است. استمرار روند رو به رشد تولید علم در نهایت قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران را افزایش داده و دانشگاه را به یکی از اصلی‌ترین کانون تولید قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران تبدیل کرده است. رهبر معظم انقلاب اسلامی انتظاراتی را از نظام آموزش عالی بیان کرده اند که از آرمان های ملت بزرگ ایران در بیانیه گام دوم تلقی می‌شوند.

تبدیل دانشگاه تقلیدی به دانشگاه تولید علم و ایمان و تاثیر گذار در آینده انقلاب اسلامی، یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی تلقی می شد. اکنون بعد از گذشت چهل سال از پیروزی انقلاب اسلامی، مقاومت و مقابله نظام اسلامی با توطئه های بیشمار دشمن، اهمیت نقش آفرینی دانشگاه در این مبارزات بیشتر از پیش احساس می شود تا به عنوان سرمایه نظام و یکی از منابع اصلی قدرت نرم در جامعه و در عرصه جهانی کار آمدی خود را نشان دهد. زیرا جهان امروز، جهان دانایی محور است و کشوری که بر اوج قله تولید علم قرار گیرد، قدرت فراوانی داشته و پرستیژ بین المللی آن بالا است. کشوری که بتواند در تراز علمی جهانی برای خود جا باز کند و تولیدات علمی بیشتر داشته باشد خودبه خود از قدرت نرم و اثرگذاری در جهان در همه ی عرصه ها برخوردار می شود. جمهوری اسلامی ایران با اتکا به این مهم بر آن است تا رتبه ی خود را در میان کشورهای منطقه در افق ۱۴۰۴ به سطح اول برساند. امروز هرچقدر کشوری تولیدات علمی آن بیشتر باشد تعداد مراکز آموزش عالی و دانش آموختگان آن بیشتر باشد، در جشنواره های علمی جهانی جوایز بیشتری به خود اختصاص دهد، مقالات علمی بیشتری در نشریات علمی دنیا منتشر کند، توانایی فن آوری آن بیشتر باشد و برای پژوهش های بنیادی کار نماید از نظر علمی دارای قدرت نرم است. (الماسی، ۱۳۸۸، ۱۵۳) بخش های بسیاری از اهداف مندرج در اسناد فرادستی ملی محقق شده است اما بخش های مهم دیگری نیز باید تحقق یابند که این امر مستلزم پرورش ایمان، اخلاق، علم و گسترش جنبش نرم افزاری و مجاهدت جامعه ی دانشگاهیان و اجرای تعهدات دانشگاه ناشی از نقشه جامع علمی کشور است.

– الهام بخشی، فعال و مؤثر در جهان اسلام:

الهام بخشی در کشورهای مسلمان برپایه مؤلفه های ایدئولوژی اسلامی و ترویج حضور معنویت در سیاست استوار است که ارزش های اسلامی و انسانی را مانند عدالت طلبی، مبارزه با استبداد و استعمار، حمایت از مستضعفین و محرومین را از طریق آگاهی بخشی ملت های دیگر و آشنا کردن آن ها به حقوقشان دنبال می کند. (جمالزاده، ۱۳۹۱، ۶۷-۶۶ و موسوی و قربی- ۱۳۹۲، ۱۲۱-۱۲۰) که از طریق تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه ی کارآمد، جامعه ی اخلاقی و پویایی فکری صورت می گیرد. از اینرو در سیاست های کلی برنامه ششم توسعه با صراحت بیان شده است. توسعه دانایی محور، ارزشها و مبانی انقلاب اسلامی، ارائه سبک زندگی اسلامی ایرانی، فرهنگ و معارف دینی، توسعه هویت- اسلامی ایرانی، علم و فناوری (سیاست های کلی برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۴، ابلاغیه فرماندهی کل قوا به قوای سه گانه)

سیاست خارجی و حاکمیت گفتمان همگرایی در آن:

سیاست خارجی تنها زمانی می تواند موجب افزایش قدرت نرم گردد که از سوی جامعه ی هدف به عنوان یک عمل جذاب شناخته شود؛ یعنی فارغ از نیت دولت عامل، این مخاطبان هستند که باید در مورد ماهیت خیرخواهانه، بشردوستانه، صادقانه و غیرمنفعت طلبانه ی رفتار سیاست خارجی دولت ها قضاوت کنند. (همان، ۱۳۹۳) سیاست صدور انقلاب اسلامی به سایر جوامع متجانس و حتی غیرمتجانس، مبارزه با یک جانبه گرایی و سلطه گری آمریکا، مبارزه و مقابله با صهیونیسم بین الملل و رژیم صهیونیستی، حمایت از مردم فلسطین، مخالفت و مقابله با نظام تک قطبی، تلاش برای اصلاح سازمان های بین المللی. (دهقانی فیروز آبادی، ۱۳۸۸)

- منابع سیاسی قدرت نرم در سند چشم انداز:

کوشش برنامه ریزی شده و مدبرانه ی جمعی در مسیر تحقق آرمان ها، امن، مستقل و مقتدر با سامانه دفاعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی، متعهد به شکوفایی ایران، مفتخر به ایرانی بودن، پیوستگی مردم و حکومت، فعال و مؤثر در جهان اسلام، تأثیرگذاری بر همگرایی منطقه ای و حتی در سطح جهان اسلام، رفع موانع همگرایی و مقابله با واگرایی منطقه ای، رعایت اصول عزت، حکمت و مصلحت در دستگاه دیپلماسی و سیاست خارجی. (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵)

علاوه بر موارد فوق می توان به این مولفه ها هم اشاره نمود: قدرت ساختاری، ساختار و قدرت شبکه ای، استفاده از قدرت نهادی، رایزنی های دیپلماتیک، خلق اراده جمعی، مردم گرایی و عدم خشونت، ابتکار عمل، نوسازی، تنش زدایی، اعتمادسازی، کنترل و مهار تهدیدها، دیپلماسی رسانه ای، همگرایی در ارائه راهبردها، وحدت و اعتماد ملی

منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی بر اساس بیانیه گام دوم

فصل جدید حیات طیبه جمهوری اسلامی بیانیه ی گام دوم بیانیه ای راهبردی، استراتژیک و هوشمندانه و گام دوم انقلاب دومین مرحله ی خودسازی، جامعه پردازی و تمدن سازی است. در عصر حاضر، قدرت نرم به مثابه چهره ای جدید از اعمال قدرت در سطح بین المللی مطرح می شود که با تأکید بر بنیان های ناملموس قدرت، بیانگر لزوم به کارگیری شیوه هایی مقبول و در عین حال، مشروع تر در جهت حصول به اهداف در حوزه ی سیاست خارجی است و کار ویژه ی اصلی آن شکل دهی به ترجیح های دیگران است. (ردادی، ۱۳۸۹) از این رهگذر می توان چهار سطح تحلیلی را برای قدرت نرم مبتنی بر بیانیه دوم انقلاب در نظر داشت.

الف. قدرت نرم اعتقادی و معنوی (مبتنی بر آیات قرآن کریم و سیره اهل بیت (ع)): این نوع قدرت بر پایه ایمان استوار است و در اشکال مختلفی چون تأیید، استوار ساختن و یا حتی ارسال کمک‌ها غیبی تجلی می‌کند.

ب. قدرت نرم هویتی (ایرانی - اسلامی) جامعه اسلامی به دلیل ابتناء بر مرزهای عقیدتی، کلی واحد را شکل می‌دهد که نسبت به وضعیت و شرایط تمام بخش‌های حساس است.

ج. قدرت نرم سیاسی (درون شبکه روابط ولایی): حکومت در نظر شیعه شعبه‌ای از ولایت به شمار می‌آید و با توجه به معنای هنجاری و فعال ولایت مشخص می‌شود که رابطه مردم و حاکمان از جنس صرف قدرت ارزیابی نمی‌شود بلکه مقوله‌ای ایمانی و مبتنی بر نصب الهی و انتخاب مردمی است که در آن رهبر و مردم همه تابع احکام الهی هستند. اطاعت از ولی امر مسلمین موجب حفظ سلامت قدرت در نظر و عمل می‌گردد.

د. قدرت نرم انسانی (پایه شبکه تعاملات بشری): از آنجایی که قرآن کریم راهنمای هدایت و سعادت‌مندی بشریت در دنیا و آخرت است، حکومت و جامعه اسلامی به تبع امر الهی مأمور به دعوت است تا از این طریق زمینه سعادت و نتایج سایر ملل را نیز فراهم سازد. نظام اسلامی موظف به ارایه الگویی به روز و کارآمد برای حیات سعادت‌مندان است تا برای دیگر بازیگران اسوه و راهنما قرار گیرد.

با توجه به نقاط قوت عمر چهل ساله انقلاب اسلامی و مبتنی بر محتوای بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی اهم منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی در جدول ۱ بیان شده‌اند.

جدول ۱ منابع قدرت نرم مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی (بیانیه گام دوم

انقلاب، ۱۳۹۷)

مدیریت جهادی و اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم	دفاع دائمی از نظریه‌ی نظام انقلابی، زنده و بالاراده
نیروی انسانی ایمانی و دینی، مستعد و کارآمد	همواره دارای انعطاف و آماده‌ی تصحیح خطاها
عدم بی‌مبالاتی با خطوط اصلی خود	حضور نسل جوان مومن، دانا و پُرانگیزه
مشارکت مردمی بالا در همه عرصه‌ها	فهرست طولانی فرصت‌های مادی کشور
ثبات و امنیت و حفظ تمامیت ارضی ایران	حکومت مردمی و مردم‌سالاری دینی
ایجاد زیرساخت‌های حیاتی، اقتصادی و عمرانی	علم و فناوری، موتور پیشران کشور
اقتدار انقلاب اسلامی	عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور
جوانان؛ محور تحقق نظام پیشرفته‌ی اسلامی	ایستادگی در برابر زورگویان و مستکبران جهان

مصرف‌ها و توصیه‌های اساسی در پرتو امید	ارتقاء شگفت‌آور بینش سیاسی و فهم مسائل بین‌المللی
معنویت، اخلاق و اقتصاد	فزایش چشمگیر معنویت و اخلاق در فضای عموم جامعه
پژوهش محوری تصمیمات	جوانمردی و مروت انقلابی
استقلال، آزادی و عزت ملی	صداقت و صراحت و اقتدار
عدالت و مبارزه با فساد	دامنه‌ی عمل جهانی و منطقه‌ای در کنار مظلومان جهان
مرزبندی با دشمن در روابط خارجی	سبک زندگی ایرانی - اسلامی
الهام بخشی انقلاب اسلامی به سایر کشورها	نگاه خوش‌بینانه به آینده

ضرورت های بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

بیانیه‌ی گام دوم انقلاب بیانگر یک منظومه فکری منسجم؛ حکمی برای آینده‌نگاری ایران اسلامی است که تجربه‌ای را به ثبت رسانده است. همان‌چیزی که در ابتدایی‌ترین صورت خود می‌تواند در جایگاه الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت قرار بگیرد و گسترش یابد. بیانیه به دو اعتبار جایگاهی رُحان‌پذیر بر دیگر گزاره‌ها و گفتارها می‌یابد: اول ارائه‌دهنده و دوم محتوا که اولی راهبری انقلابی بزرگ را عهده‌دار است و دومی موضوع نوشتار. بیانیه‌ی گام دوم، جنبه‌ای فصل‌بندی دارد برای انقلاب و می‌توان آن را درآمدی بر جمهوری دوم تلقی کرد. (محمدی، ۱۳۹۷) این بیانیه برای اجرایی شدن نیازمند ضرورت‌هایی است، این ضرورت‌ها عبارتند از:

۱- نیاز به نقشه‌ی راه

نکته‌ی مهمی و اساسی که بایستی به آن توجه داشت این است که مقام معظم رهبری فرمودند: گام دوم انقلاب را بدون داشتن نقشه‌ی راه نمی‌توان طی کرد و نقشه‌ی راه بایستی با توجه به یک‌سری موارد تنظیم شود. اول از همه، تجربه‌ی گذشته است که ایشان نیز در پیام‌شان به نقاط قوت و ضعف این تجربه اشاره کردند و تصریح نمودند که نقاط قوت بیشتر از نقاط ضعف است و تجربه ما از نقاط ضعف خالی نبوده است.

۲- مطالعه و بازخوانی بیانیه

مطالعه‌ی دقیق بیانیه برای فهم جامع و دنبال نمودن مفاد آن ضروری است. این مطالعه بایستی:

- از کلی‌گویی پرهیز شود.
- به «مبانی نظری» و «عمیق شدن در بیانیه» پرداخته شود.
- برای عملی شدن بیانیه ظرفیت سازی شود.
- در ظرفیت سازی بیانیه به مطالبه‌گری نظام انقلابی توجه شود.
- نگاه کلان و گفتمان بیانیه را حفظ شود تا بتواند به سوی عملی شدن پیش برود.
- فهم دقیق رسالت و وظیفه‌ی همگانی در دستاوردهای هفت‌گانه‌ی بیانیه و تحلیل و تعمیق دقیق آن برای شناسایی و از بین بردن عوامل تهدید کننده آن صورت پذیرد.
- گفتمان سازی بیانیه هدفمند و با برنامه و استفاده از تمام امکانات انجام گیرد. (رسانه‌ای، هنری و به هر شکل ممکن).

۳- ملاحظات ضروری

- برای ممانعت از فراموشی بیانیه از مواجهه مقطعی و هیجانی پرهیز شود.
- به برنامه‌ی دشمن توجه گردد. (غفلت از دشمن استراتژی موفقیت برای دشمن است)

۴- آرمان‌های غیرقابل تغییر انقلاب اسلامی

نقشه‌ی راه گام دوم انقلاب اسلامی بر اساس اهداف و آرمان‌ها، مبانی و اصول تعیین شده توسط حضرت امام (ره) و رجعت به آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی به صورت عینی و عملی تنظیم شده لذا باید به برای رجعت به آرمان‌های انقلاب اسلامی مبنا و محور قرار گیرد.

۵- جوانان، بازیگران اصلی گام دوم

جوانان، به اعتقاد و باور مقام معظم رهبری توان و ظرفیت پیمودن راه گام دوم را دارند تا به رسالت خود در این مهم عمل نمایند. به آنان اعتماد شود. جولانگاه اصلی جوانان برای نقش آفرینی در این عرصه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی است که با تلاش بی وقفه و علمی زمینه‌های لازم و مورد انتظار در بیانیه را فراهم نمایند.

نکات اصلی و تاکیدی بیانیه گام دوم

۱- نظام‌سازی انقلابی (تئوری اصلی گام دوم انقلاب):

مستلزم نظریه‌پردازی‌های جدی است و این تئوری ریشه دارد. انقلابی ماندن، دقیقاً در زمانی که دشمن تاکید انقلابی زدایی در ایران دارد. نظام اسلامی نباید دچار سکون و محافظه کاری شده و از ارزش‌های انقلابی دور شود. اگر دشمن موفق شود و این نظام را انقلاب زدایی

و سکولار کند، از ماهیت اصلی تهی شده است و نظام جمهوری اسلامی اگر غیر انقلابی باشد، اساسا نظام جمهوری اسلامی نخواهد بود.

۲- افتخار به دستاوردهای منطقه‌ای جمهوری اسلامی:

ایشان تاکید دارند ما در مرزهای سرزمین‌مان ایستاده‌ایم و در درون سرزمین‌های اشغالی نیز به مقاومت کمک می‌کنیم و این سخنان بزرگی است و نشان‌دهنده‌ی این است که نظام جمهوری اسلامی دستاوردهای منطقه‌ای را سر دست گرفته و به آن افتخار می‌کند و به دشمن اعلام می‌کند با هر میزان از فشار از هیچ کدام این دستاوردها عقب‌نشینی نخواهد کرد. بلکه برعکس تهدیدات دشمن را تبدیل به فرصتی برای توسعه‌ی این دستاوردها خواهد کرد. و آخر اینکه نقش ولایت و رهبری نظام در کسب توفیقات انقلاب اسلامی بیان نشده است.

۳- رهبری انقلاب اسلامی (نکته‌ای که مقام معظم رهبری به آن اشاره نکرده اند)

قطعا وظیفه‌ی دوست‌داران انقلاب و سرباز ولایت که در خصوص این جنبه از موضوع صحبت کنند. قطع به یقین، بدون ولایت فقیه و رهبری تیزهوشانه، مدبرانه و مومنانه‌ای که از ناحیه‌ی امام (ره) و بعد از ایشان، حضرت آقا بر این جامعه اعمال می‌شود، پیمودن مسیر انقلاب و دستیابی به این دستاوردها میسر نبود و دشمنان انقلاب اسلامی ناکام نمی‌ماندند. علاوه بر موارد فوق لازم است به موارد ذیل نیز توجه داشت.

- توجه به عدالت اجتماعی، عدالت اقتصادی، بحث آزادی و استقلال و آرمان‌های جمهوری، اسلامیت و ... نهفته در ذات انقلاب اسلامی

- حساسیت خاص داشتن در دشمن‌شناسی، ترفندها و خدعه‌های دشمنان و پرهیز از طرح نا آگاهانه و اعتماد به آنان

- توجه به سپهر پیشرفت شامل: معنویت، عدالت، اقتصاد، فناوری و سبک زندگی مردم و ترسیم الگو اولیه آن

- توجه جدی به بازتولیدهای فرهنگی و معنایی جمهوری اسلامی

- توجه به آسیب‌ها و تهدیدات داخلی و خارجی

نتیجه‌گیری

همانگونه که ملاحظه شد بیانیه گام دوم بر محور دانایی و ظرفیت‌سازی اذهان و اعمال مردم تاکید دارد. آنچه در این بیانیه به چشم می‌خورد این است که: انقلاب اسلامی با توجه به نوآوری و نواندیشی و بومی کردن فرهنگ و علم درصدد تحقق آرمان‌های علمی و نوآوری‌های علمی در حوزه‌های مختلف است تا با استفاده از انقلابی که در زمینه علم در کشور صورت گرفته است، بتواند به ارتقاء قدرت نرم و افزایش امنیت خود دست پیدا کند. اجرایی

نمودن مفاد بیانیه از طریق دانشگاه ها و مراکز آموزشی و پژوهشی امکان پذیر می شود. در چنین شرایطی پیچیدگی کار دانشگاه و دانشگاهیان برای عمل به رسالت فرهنگی و تمدن سازی در جامعه نمایان تر می شود.

بیانیه گام دوم را می توان به سه بخش اصلی برای بررسی اجمالی تقسیم کرد نخست نگاهی به گذشته انقلاب و اصطلاحاً راهی که رفته ایم، دوم شرایطی که امروز در آن هستیم و سوم شرایطی که باید در آینده به آن برسیم. بیانیه متناسب با مقتضیات روز نوشته شده و برآمده از اراده شخصی نیست و در آن نهایت زمان شناسی و راهبردهای مورد نیاز برای عبور از این مرحله دیده شده است. ویژگی شاخص این بیانیه، تاکید و توجه به دستاوردهای عظیم و برکات این انقلاب شکوهمند است که در هفت عنوان علمی پژوهشی، معنویت و اخلاق، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد، استقلال و آزادی، عزت ملی، مرز بندی با دشمن و سبک زندگی اسلامی عنوان شده است. به کار بستن توصیه های ارزشمند در هر یک از این مقوله ها، موجب افزایش منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی می شود پس باید بند بند آن تبیین و برای مردم بازگو گردد و نقشه راه اجرای آن متناسب با ظرفیت ها و توانمندی های کشور تدوین شود. از آنجایی که، بیانیه گام دوم به جمع بندی افتخار آمیز گذشته و نگاه به آینده پرداخته است.

لذا نباید تنها به تکرار مطالب گام دوم اکتفا کرد. بلکه لازم است تا ضمن پرهیز از نگاه تقلیدی برای تبیین بیانیه، اندیشه های مختلف ارائه شود و از بیانیه و چارچوب آن، پاسخ های مدنظر را استخراج نمود تا بیانیه تبدیل به یک نگاه خلاقانه تمدنی و گام دوم در مسیر انقلاب اسلامی شود همچنین بیانیه گام دوم با محور ما می توانیم نشان می دهد که اگر رکن اصلی جمهوری اسلامی ایران همچنان ایمان به آرمان ها و ارزش های انقلاب اسلامی باشد و مفاهیمی مانند استقلال، خود باوری، اراده ملی و ... را بتواند درونی کند، با تکیه بر توان جوانان مومن خود این ظرفیت را دارد موانع موجود را از سر راه بردارد و تمدن غرب را به چالش بکشد.

از سوی دیگر تهیه نقشه راه و نگاشت نهادی برای اجرای بیانیه گام دوم ظرفیت های جدیدی از قدرت نرم انقلاب اسلامی را ایجاد می کند. با تعمیق و تفکر در کنه پیام و تقویت ابعاد هفتگانه پیام و اجرای فرامین الهی قدرت نرم انقلاب اسلامی نسبت به گذشته افزایش چشمگیری یافته و با قابلیت ها و جذابیت خود موجب الهام بخشی به سایر جوامع بشری و زمینه ساز رستگاری آنان خواهد بود. لذا باید ضمن امید بخشی به جامعه نخست از توانمندی جوانان بهره بگیریم دوم صف بندی ها را مشخص کنیم سوم ارزش های انقلاب را در پیش بگیریم و ...

برای اینکه دانشگاه بتواند نقش‌ها و مأموریت‌های خود را برای تحقق اهداف مندرج در بیانیه گام دوم ایفا کند باید از حکمرانی مطلوب، مدیران، اساتید و دانشجویان عالم و مومن برخوردار بوده، متناسب با مقتضیات محیط درونی و بیرونی خود پویایی و نشاط علمی و معنوی داشته باشد و بتواند اهداف مندرج در اسناد ملی (سند چشم انداز، نقشه جامع علمی و...) را تحقق ببخشد. برای رسیدن به این مهم شایسته است، مدیران و برنامه‌ریزان دانشگاهی و سایر نهادهای علمی- پژوهشی، خدمات پشتیبانی و حمایتی مناسبی از قبیل: توسعه امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی، توجه به معیشت اساتید و دانشجویان، طراحی، تدوین و بازنگری محتواهای آموزشی و درسی، ارتقاء امنیت و آرامش محیط دانشگاهی، توسعه سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای و سواد فرهنگی دانشگاهیان، افزایش قدرت منطق، استدلال و قدرت تحلیل سیاسی، بهبود پویایی، حاکم شدن فرهنگ دانشگاهی و پرورشگری در فضای دانشگاه و... را برای قشر دانشگاهی فراهم آورند. انجمن‌های علمی اساتید، دانشجویی، انجمن‌ها، نهادها و تشکل‌های دانشجویی و فرهنگی دانشگاه، نهاد نمایندگی ولی فقیه، بسیج اساتید، بسیج کارکنان، بسیج دانشجویی و مدیران آموزش عالی برنامه راهبردی فرهنگی اجتماعی هدفمندی را در دانشگاه تدوین و اجرا نمایند. فعالیت‌های سیاسی دانشجویی به دور از سیاست‌زدگی و در شأن فضای علمی دانشگاه باشد و در کنار کرسی‌های نظریه‌پردازی انقلابی و اسلامی، کرسی‌هایی جهت نقد و نظریه‌پردازی لیبرال و ... وجود داشته باشد. پیامدهای مورد انتظار از دانشگاه مطلوب تراز انقلاب اسلامی در بیانیه گام دوم، تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی به‌ویژه در مقطع تاریخی حاضر که استکبار جهانی، تمام عیار به مقابله با جمهوری اسلامی برخاسته است. تحقق این پیامدها، نتایج ارزشمندی از قبیل «توانمندی تشخیص و حل مسائل انقلاب اسلامی» و «اقتدار و مرجعیت فکری، علمی و فناوری» را در برخواهد داشت. انتظار از دانشگاه تراز انقلاب اسلامی این است که دانش‌آموختگان و نخبگانی عالم و حکیم در تراز اسلام، انقلاب، امام(ره) و شهدا، پرورش یافته و تربیت و آموزش، حکمت و معرفت، منظومه فکری اصیل، علم و فناوری، پژوهش، نوآوری، کارآفرینی و پذیرش و انجام مسئولیت‌های اجتماعی در آن ظهور کند. از این رو بایستی کلیه متغیرهای تاثیرگذار در نظام آموزش عالی برای تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی مندرج در این بیانیه تقویت و مورد استفاده قرار گیرند تا نسبت به هم افزایی قدرت نرم کشور سهم خود را ادا کنند. شناسایی ابعاد و مولفه‌های منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی می‌تواند به عنوان راهی برای برون رفت از وضع موجود مورد توجه قرار گیرد. زیرا جمهوری اسلامی ایران توانایی آن را دارد که با تولید علم و معنویت در تولید قدرت نرم و کاربرد آن در منطقه و جهان پیشتاز باشد و

برافزایش مشروعیت نظام سیاسی جمهوری اسلامی در نزد افکار عمومی در داخل و خارج از کشور بیفزاید. توجه به انتظارات مسئولین و مردم از نظام آموزش عالی کشور و تأکید اسناد بالا دستی نظام و به ویژه بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در باره قدرت نرم نظام در آموزش عالی به عنوان راهنمای عمل و هدایتگر فعالیت‌های دانشگاه‌ها برای برون رفت از وضعیت کنونی و رسیدن به وضع مطلوب خواهد شد.

نکته آخری که بایستی آن را مد نظر قرار دهیم این است که آرمان رهبر انقلاب که همان تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی است. در این مسیر باید از برخورد شعاری، سخنرانی‌های بی‌جهت و برگزاری همایش‌های بی‌هدف دست برداشت و به‌صورت جدی و جهادی وارد عمل شد تا بتوان انقلاب اسلامی را به سر منزل مقصود برسانیم.

پیشنهادهای و راهکارها

- گفتمان سازی مفاد بیانیه گام دوم در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و بررسی ارتباط این بیانیه با اسناد ملی نظام جمهوری اسلامی ایران

- ایجاد توافق و عمیق شدن در مباحث بیانیه گام دوم توسط سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزی و مجریان و توجه عالمانه بر مقولات مهمی چون: اقتصاد، آسیب‌های اجتماعی، برجام، آب، هوا و فضا، نوآوری، دیپلماسی علمی، سینما و هنر، ازدواج، خانواده، اصلاح زنجیره‌ی چرخه‌ی تولید و مصرف، بررسی علمی موانع تولید کالای باکیفیت داخلی، محیط زیست و ...

- تزریق احساس تعهد و مسئولیت‌پذیری نسبت به بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و زمینه سازی برای ایجاد مقاومت ایثارگرایانه در دانشگاه، تقویت نقش حضور اساتید و دانشجویان در فعالیت‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی دانشگاه

- استفاده از تمام ظرفیت‌ها به منظور پذیرش و جذب نخبگان دیگر کشورها در مراکز آموزش عالی و انجام مبادله‌های آموزشی، برقراری، توسعه و پیگیری روابط با نخبگان کشورهای خارجی از طریق فرهنگ، هنر و آموزش به‌منظور اجرای مطلوب بیانیه گام دوم.

- انجام اقدامات اساسی توسط معاون فرهنگی و تشکل‌های اساتید و دانشجویان به منظور افزایش حضور قوی دانشگاهیان در فضای رسانه‌ای داخلی و خارجی و تجزیه و تحلیل قوی پیرامون مباحث مختلف گام دوم برای تأثیرگذاری بر تصمیم‌گیری‌های سیاسی و کسب اعتماد سیاسی و تعامل بین شهروندان و دولت

- تدوین راهبرد هایی برای کمک به ایجاد پایداری اجتماعی؛ خلق و ایجاد تمدنی، اسلامی، انسانی و برارنده‌ی منزلت، شأن و کرامت - انسان، توسعه عدالت سازمانی و اجتماعی، ایجاد و

توسعه یکپارچگی اجتماعی و سازمانی و افزایش سرمایه اجتماعی و مشارکت افراد در فرآیندهای توسعه

- اصلاح ساختارها و نهادهای علم و فناوری، حذف چندگانگی متولیان امور پژوهشی در کشور، ایجاد قرابت و تعامل دانشگاه با جامعه و هدایت آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری را به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضائات کشور، سیاست‌گذاری و ارتقای هماهنگی و هم‌افزایی در بخش‌های مختلف برای اجرایی شدن نقشه علمی کشور و تقویت بنیادی اقتدار ملی

- مدیریت علمی و محتوایی وسایل ارتباط جمعی در جامعه و بازتعریف مفاهیم جدید امنیتی مبتنی بر بیانیه گام دوم به منظور بهره‌گیری از رسانه‌ها برای به‌کارگیری توان و ظرفیت آن‌ها (اعم از مطبوعات، خبرگزاری‌ها، رادیو، تلویزیون، شبکه‌ها و کانال‌های ارتباطی در فضای مجازی، اینترنت و اصول تبلیغات)

- بازنگری در برنامه‌های انجمن‌های علمی و اولویت دهی و توجه به اموری چون: تحقق نوآوری، مشکلات و معضلات آموزشی، کارآفرینی، برون‌رفت از مشکلات اقتصادی و رسیدن به ثبات اقتصادی.

- دانشگاه تراز انقلاب اسلامی بایستی برنامه‌های راهبردی خود را بر اساس بیانیه گام دوم و با سازوکار قوی برای نظارت طراحی و برنامه‌ریزی کند.

پیشنهادهایی برای پژوهش‌های بعدی

- چگونگی گفتمان سازی بیانیه گام دوم در بین مدیران آموزش عالی، سیاست‌گذاران، برنامه ریزان و کارشناسان مورد بررسی قرارگیرد.

- انجام پژوهش در مراکز آموزش عالی در استان‌های کشور و با لحاظ نمودن دیدگاه مدیران، دانشجویان و سایر ذی‌نفعان در خصوص بیانیه گام دوم در آموزش عالی

- انجام پژوهش با لحاظ کردن تأثیر یا رابطه عوامل برون سازمانی موثر بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در آموزش عالی

منابع:

- امام خامنه‌ای (مدظله العالی). **مجموعه بیانات**. قابل دسترسی در سایت: www.khamenei.ir
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۷). «**قدرت نرم، معنا و مفهوم**». پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج و دانشگاه امام صادق (ع).
- افتخاری، اصغر (۱۳۹۱). «**قدرت نرم نبرد نامتقارن**». تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- الماسی، محمدحسین (۱۳۸۸)، **ماهیت و عناصر قدرت نرم**، تهران، نشر ساقی.
- بیگی، مهدی (۱۳۸۹)، **قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی لبنان)**. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- جعفری، علی اکبر و قربی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۵). «مؤلفه های منابع سیاسی قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران در افق سند چشم انداز ۱۴۰۴». **فصلنامه پژوهش های سیاست اسلامی**، سال چهارم، شماره ۹ صص ۹۴-۵۷.
- جعفری، علی اکبر و قربی، سید جواد، (۱۳۹۵). «**منابع قدرت نرم در سیاست های کلی نظام؛ موردکاوی سیاست های کلی برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران**». **فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی**، سال پنجم، شماره نوزدهم صص ۴۴-۸.
- جعفری پناه، مهدی و منصور میراحمدی (۱۳۹۱) مؤلفه های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران با رویکرد اسلامی، **فصلنامه معرفت سیاسی**، سال چهارم، پاییز و زمستان، شماره ۲.
- جمالزاده، ناصر (۱۳۹۱)، **قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران و نظریه صدور فرهنگی انقلاب، پژوهشنامه انقلاب اسلامی**، سال اول، پائیز، شماره ۴.
- حیدری، منصور و همکاران (۱۳۹۵)، **سیاست خارجی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران (مورد کاوی چشم انداز بیست ساله ی جمهوری اسلامی ایران)**، **مجله ی سیاست دفاعی** سال بیست و چهارم، شماره ۳۷، بهار ۱۳۹۵.
- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال‌الدین (۱۳۸۸)، **گفتمان عدالت در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه معرفت سیاسی**، سال اول، بهار و تابستان، شماره ۱.
- ردادی، محسن (۱۳۸۹)، **منابع قدرت نرم، سرمایه اجتماعی در اسلام**، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- رفیع، حسین و قربی، سید محمدجواد (۱۳۸۹)، **کالبد شکافی قدرت نرم و ابزارهای کاربردی آن**، تهران، **فصلنامه مطالعات بسیج**، سال سیزدهم، شماره ۴۷.
- رنجبران، داود (۱۳۸۸). **جنگ نرم**. تهران: ساحل اندیشه. چاپ ششم.
- سعیدی، روح الامین و همکار (۱۳۹۳) **منابع قدرت نرم انقلاب اسلامی، دو فصلنامه قدرت نرم**، سال چهارم، شماره یازدهم، پاییز و زمستان ۱۳۹۳- گودرزی، مهناز (۱۳۹۵)، **قدرت نرم ترکیه در**

آسیای مرکزی و قفقاز جنوبی، فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، دوره ۲۲، شماره ۹۳، بهار ۱۳۹۵، صص ۱۵۸-۱۲۳

- عیوضی، محمد رحیم و مونا پارسا (۱۳۹۲)، الگوی تحلیلی قدرت نرم و سیاست بین‌الملل، دوره ۳، شماره ۹، پاییز و زمستان ۱۳۹۲، صفحه ۹۹-۱۱۲

- قنبری، سمیه و همکاران (۱۳۹۵)، استحکام درونی قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه ی مقام معظم رهبری؛ با تأکید بر مؤلفه های دفاعی - امنیتی تهران، فصلنامه پژوهش های سیاسی جهان اسلام، سال ششم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۵، صص ۲۱۲-۱۹۳

- گلشن پژوه، محمودرضا (۱۳۹۱)، جمهوری اسلامی ایران و قدرت نرم: نگاهی به قدرت نرم افزازی جمهوری اسلامی ایران، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی و مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.

- محمدی، مصطفی (۱۳۹۱)، بررسی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران و آمریکا در غرب آسیا، فصلنامه عملیات روانی، سال نهم، پائیز، شماره ۳۴.

- نائینی، علی محمد (۱۳۸۷)، معنا و مفهوم قدرت و تهدید نرم در مطالعات امنیتی در قدرت نرم، تهران، پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.

- نای، جوزف (۱۳۸۷)، رهبری و قدرت هوشمند، ترجمه محمود رضا گلشن پژوه و الهام شوشتری زاده، تهران، انتشارات موسسه ابرار معاصر.

- نادری و ابوالقاسمی (۱۳۸۵)، الهام بخشی سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، مرکز پژوهشی توسعه فرهنگ دینی جهان معاصر.

- ولایتی، علی اکبر و رضا سعیدمحمدی (۱۳۸۹)، تحلیل تجارب همگرایی در جهان اسلام، دو فصلنامه دانش سیاسی سال ششم، بهار، شماره ۱۱.

- Nye, Joseph (۲۰۰۴a), *Power in the Global Information Age*, London and New York, Routledge.

- Nye, Joseph (۲۰۰۴), Soft power and American foreign policy, *Political Science Quarterly*, Vol. ۱۱۹, No. ۲, ۲۰۰۴, P. ۲۵۷.